

EUROPSKA
KOMISIJA

VISOKI PREDSTAVNIK
UNIJE ZA VANJSKE
POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU

Bruxelles, 22.7.2020.
JOIN(2020) 12 final

ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU
POSEBNO UPRAVNO PODRUČJE MAKAO: GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2019.

ZAJEDNIČKO IZVJEŠĆE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

POSEBNO UPRAVNO PODRUČJE MAKAO: GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA 2019.

Sažetak

Od predaje Makaa Narodnoj Republici Kini 1999. Europska unija i njezine države članice pozorno prate razvoj događaja u području politike i gospodarstva u Posebnom upravnom području Makau u skladu s načelom „jedna zemlja, dva sustava”. Europska unija i dalje podržava politiku „jedinствене Kine” te podupire načelo „jedna zemlja, dva sustava” i njegovu provedbu. Ovogodišnje izvješće o razvoju događaja u Makau objavljuje se na temelju preuzete obveze prema Europskom parlamentu iz 1997.

Tijekom 2019. godine načelo „jedna zemlja, dva sustava” i dalje se provodilo u korist Posebnog upravnog područja Makaa, Kine u cjelini i međunarodne zajednice.

U prosincu je novi čelnik vlade, Ho Iat-Seng, preuzeo dužnost. Predsjednik Xi Jinping otišao je u trodnevni posjet Makau radi obilježavanja njegova imenovanja i dvadesete godišnjice predaje Makaa.

U skladu s načelom „jedna zemlja, dva sustava”, koje je sadržano u Temeljnom zakonu Makaa, prava i temeljne slobode stanovnika Makaa općenito su se 2019. i dalje poštovali te se i dalje provodila vladavina prava. Mediji u Makau nastavili su iznositi različita stajališta unatoč zabrinutosti zbog sve veće autocenzure.

Iako Temeljnim zakonom i drugim zakonodavnim aktima nije predviđeno uvođenje općih izbora, EU potiče tijela u Makau da omoguće veće sudjelovanje javnosti u izboru čelnika vlade i Zakonodavne skupštine.

Makao je u gospodarskom pogledu i dalje najveće svjetsko kockarsko središte, a turizam povezan s igrama na sreću glavni je pokretač gospodarskog rasta te regije. Usporavanje kineskoga gospodarstva i trgovinski rat između SAD-a i Kine bili su glavni čimbenici zbog kojih se BDP Makaa smanjio za 3,5 %. To ukazuje na činjenicu da njegovo malo i relativno otvoreno gospodarstvo uvelike ovisi o kretanju gospodarstva, financija i politike u kontinentalnoj Kini. I dalje se radi na diversifikaciji, ali s umjerenim rezultatima jer aktivnosti povezane s igrama na sreću i dalje čine gotovo polovinu BDP-a.

Gospodarska suradnja s kontinentalnom Kinom pojačana je 2019.: u razdoblju posjeta predsjednika Xija najavljene su nove mjere u području financijskih usluga kojima se želi poduprijeti diversifikacija Makaa.

Razvoj događaja u području politike

Vlada Makaa doživjela je veliku promjenu krajem godine odabirom novog čelnika vlade, Ho Iat-Senga, i imenovanjem drugih viših dužnosnika.

Izborna povjerenstvo odlučilo je 25. kolovoza da će Ho Iat-Seng, koji je osvojio 392 glasa od 400, zamijeniti dotadašnjeg čelnika vlade Fernanda Chuija. Budući da bi alternativni kandidat trebao prikupiti 66 nominacija Izbornog povjerenstva, Ho Iat-Seng izabran je na taj položaj bez protukandidata.

Nova je vlada preuzela dužnost 20. prosinca. Budući čelnik vlade prisegnuo je tijekom trodnevnog posjeta predsjednika Xi Jinpinga Makau. Iz prethodne vlade zadržana su dva ministra od njih pet: ministar sigurnosti i ministar prometa i javnih radova. Zadržana su tri aktivna člana Izvršnog vijeća koje ukupno ima 11 članova.

Nekoliko zakonodavnih inicijativa privuklo je tijekom godine znatnu pozornost.

Zakon o kibersigurnosti donesen je 22. prosinca 2019. Njime se među ostalim propisuje da se korisnici telekomunikacijskih usluga kao što je kupnja SIM kartica s plaćanjem na bonove obvezno moraju registrirati pravim imenom. To će provoditi pružatelji telekomunikacijskih usluga. Pružatelji internetskih usluga čuvat će evidenciju o aktivnostima svojih korisnika na internetu najmanje godinu dana. Operatori ključnih infrastruktura (kao što su promet, telekomunikacije, električna energija i opskrba vodom) moraju provoditi mjere kibersigurnosti. Osnovat će se novi Centar za uzbunjivanje i odaziv na kiberincidente (CARIC) kojim će koordinirati pravosudna policija i služiti će kao centar za zaprimanje informacija o svim kiberincidentima te za praćenje prijenosa podataka i tokova podataka. Zbog kršenja tog zakona može se izreći kazna od 50 000 MOP do 5 milijuna MOP.

Ministar sigurnosti, Wong Sio Chak, naglasio je da tijela neće pratiti pojedinačne aktivnosti na internetu ni ograničavati slobodu govora jer će pravosudna policija pratiti isključivo protok podataka bez analize njihova sadržaja. Udruženje javnih službenika Makaa poslalo je dopis ministru sigurnosti u kojem je izrazilo zabrinutost u pogledu spojivosti novog zakona s Temeljnim zakonom kad je riječ o osobnim slobodama i drugim pitanjima.

Predloženim novim zakonom o civilnoj zaštiti kriminalizira se širenje glasina i lažno informiranje u izvanrednim situacijama. Ta bi se mjera primjenjivala samo ako tijela potpuno aktiviraju mjere civilne zaštite, i to u okolnostima kao što tajfuni. Revizije nacрта tog zakona dobro su primljene iako su civilno društvo i medijske organizacije zabrinuti zbog mogućeg utjecaja te mjere na slobodu izražavanja i slobodu medija.

Jedan od prodemokratskih parlamentarnih zastupnika predložio je izmjenu Zakona o izboru čelnika vlade kako bi se spriječila situacija u kojoj postoji samo jedan konačni kandidat za najviši položaj u vladi, ali to je odbijeno uz obrazloženje da samo vlada može predlagati promjene u političkoj strukturi Makaa.

Policija je najavila da će prvih 50 javnih nadzornih kamera s funkcijom prepoznavanja lica biti postavljeno i testirano u Makau do kraja prvog tromjesečja 2020. Ujedno će se postaviti i testirati približno 50 prometnih kamera za prepoznavanje registarskih pločica vozila. Lokalna tijela planiraju do 2023. u šest faza postaviti 2 400 kamera za videonadzor. Policija je 7. studenoga 2019. izjavila da će se služiti tehnologijom prepoznavanja lica samo u istragama kaznenih djela.

Tijela Makaa i dalje su tvrdila da su novinarima, aktivistima civilnog društva i javnim ličnostima, među ostalim nekima iz Hong Konga, zabranjivala ulazak u Makao zbog sigurnosnih razloga. Iako makaovska tijela nadležna za imigraciju mogu zabraniti ulazak u Posebno upravno područje, u takvim je slučajevima prisutan nedostatak transparentnosti.

Prava, slobode i jednake mogućnosti

Prava i temeljne slobode te vladavina prava općenito su se poštovali u mjeri u kojoj su zajamčene Temeljnim zakonom Makaa i u skladu s načelom „jedna zemlja, dva sustava”.

Dosad nije ništa poduzeto kako bi se osnovalo neovisno tijelo za ljudska prava u skladu s preporukom koju je u prosincu 2015. izdao Odbor UN-a protiv mučenja.

Sloboda medija općenito se poštovala, ali sve je prisutnija bila i autocenzura. Udruga novinara Makaa objavila je te godine izjave kojima je ukazala na pitanja koja se odnose na slobodu medija, primjerice na vršenje pritiska prije posjeta Xi Jinpinga.

Sloboda okupljanja općenito se poštovala u Makau. Međutim, policija nije dopustila javna

okupljanja kojima se htjela iskazati solidarnost s prosvjednicima u Hong Kongu. Najviši žalbeni sud odbio je 30. rujna 2019. žalbu na zabranu prosvjeda protiv policijske brutalnosti u Hong Kongu, presudivši da bi takav prosvjed bio nezakonit zbog više razloga, među ostalim i zato što bi „omeo unutarnje poslove Hong Konga”. Na tridesetu obljetnicu prosvjeda na trgu Tiananmen održano je bdjenje uz svijeće.

Zakonodavna skupština odobrila je 8. srpnja nacrt zakona nastalog na vladinu inicijativu koji se odnosi na zakonsku **minimalnu plaću** za sve radnike, osim za pomoćno osoblje u kućanstvu i zaposlenike s invaliditetom. Makao nije djelotvorno provodio **slobodu udruživanja i kolektivnog pregovaranja** kako su utvrđene u konvencijama Međunarodne organizacije rada (ILO). EU i dalje potiče Makao da to čini.

Mnogo se radi na suzbijanju **trgovine ljudima**, i to mjerama kao što su osposobljavanje državnih službenika za borbu protiv trgovine ljudima i istrage u slučajevima u kojima postoji sumnja na prisilni rad. EU je spreman pojačati suradnju radi rješavanja tog globalnog problema.

Problem **diskriminacije na temelju spolne orijentacije i rodnog identiteta** i dalje je prisutan, posebno u zapošljavanju, obrazovanju i zdravstvenoj skrbi. Istospolne zajednice još nisu uključene u zakon kojim se kriminalizira nasilje u obitelji. Odbor UN-a za gospodarska, socijalna i kulturna prava pozvao je Makao u lipnju 2014. na donošenje sveobuhvatnog zakonodavstva o suzbijanju diskriminacije.

Makao i dalje odlučno radi na suzbijanju **korupcije** u okviru mjera koje uključuju rad Komisije za borbu protiv korupcije (CCAC). Novi povjerenik za borbu protiv korupcije imenovan je u prosincu 2019. U godišnjem izvješću CCAC-a objavljenom u ožujku istaknuti su ključni problemi i daljnje mjere za suzbijanje korupcije među javnim službenicima.

Razvoj događaja u području gospodarstva

Makao je 2019. i dalje bio jedno od najbogatijih svjetskih gospodarstava u pogledu BDP-a po stanovniku, s **najvećom industrijom igara na sreću u svijetu**.

Tijekom godine **gospodarstvo Makaa smanjilo se za 4,7 %**, prije svega zbog smanjenja izvoza usluga i ulaganja. Ulaganja su se smanjila za 20,1 % u odnosu na prethodnu godinu, što je uglavnom rezultat manjih ulaganja u građevinski sektor. Izvoz povezan s igrama na sreću smanjio se tijekom godine za 4 %, a turističke usluge pale su za 5,7 %. Izvoz usluga ponajviše se smanjio jer je potrošnja posjetitelja u Makau pala za 8 % u odnosu na prethodnu godinu. Iako se broj turističkih dolazaka tijekom godine povećao za 10 % (na ukupno 39,4 milijuna posjetitelja, od kojih je 70 % bilo iz kontinentalne Kine), osobna potrošnja smanjila se za 16,5 % (čime je neutralizirano povećanje broja turista).

Unatoč tom silaznom trendu **Makao i dalje ima punu zaposlenost**. Stopa nezaposlenosti posljednjih je osam godina stalno ispod 2 % (u što je uračunato i smanjenje u razdoblju 2014.–2016.), a taj se trend nastavio i 2019. U takvom se kontekstu Posebno upravno područje uvelike oslanja na strane radnike, koji čine približno 40 % ukupne radne snage. Inflacija je 2019. bila pod kontrolom, a iznosila je 2,75 %.

Makao je 2019. zadržao čvrst fiskalni položaj. Posebno upravno područje posjeduje velike pričuve (580 milijardi MOP ili 67 milijardi EUR), a fiskalni račun kontinuirano bilježi višak.

Kad je riječ o **gospodarskim politikama**, Makao je osim konsolidacije turizma i industrije igara na sreću (glavnih sektora) nastavio raditi i na svojem dugoročnom cilju gospodarske diversifikacije. Te je prioritete ponovio novi čelnik vlade Makaa Ho Iat-Seng u

inauguracijskom govoru i u novogodišnjoj poruci u prosincu, u kojoj je govorio o političkoj platformi koja uključuje usmjerenost na gospodarstvo i pitanja životnog standarda. Diversifikacija se očekuje u sljedećim područjima:

- razvoj konferencijske i sajamske industrije te kreativnih industrija,
- poticanje razvoja Makaa kao središta tradicionalne kineske medicine,
- promicanje specijaliziranih financijskih usluga, kao što su usluge financijskog leasinga i
- razvoj Makaa kao platforme za usluge u području komercijalne i trgovinske suradnje između Kine i zemalja portugalskoga govornog područja.

Unatoč radu na diversifikaciji **Makao se i dalje uvelike oslanja na igre na sreću i turizam, a samo industrija igara na sreću i dalje čini polovinu BDP-a.** Jedan je od ciljeva petogodišnjeg plana razvoja Makaa za razdoblje 2016.–2020. da se do 2020. udio prihoda upravitelja kockarnica iz izvora koji nisu povezani s igrama na sreću poveća na 9 %. Ured za statistiku i popis stanovništva objavio je u prosincu izvješće o gospodarskoj diversifikaciji koje je pokazalo da je 2018. udio prihoda iz izvora koji nisu povezani s igrama na sreću iznosio 9,97 %. Kad je riječ o diversifikaciji izvan industrije igara na sreću i turizma, što se odnosi i na razvoj financijskog sektora, u Makau nedostaje radne snage s odgovarajućim kvalifikacijama.

Još treba mnogo poraditi na zaštiti okoliša i klimatskoj politici. Jedini važni događaji 2019. bili su dugoočekivano uvođenje sustava naplate plastičnih vrećica, poboljšanje prethodne obrade otpada prije izvoza i postavljanje više stanica za punjenje električnih vozila, strojeva za recikliranje plastičnih boca i dozatora za vodu u cijelom Posebnom upravnom području. Tijekom godine otvorena je dugo odgađana linija makaovskog sustava javnog prijevoza koja vodi na otok Taipu.

Regionalna suradnja

Dugoočekivani plan za **Zaljev Guangdonga, Hong Konga i Makaa** objavljen je u veljači 2019. Makao je naveden kao jedan od četiri ključna grada (uz Hong Kong, Shenzhen i Guangzhou) koji će imati ključnu ulogu u razvoju regije. Prema tom planu Makao treba nastaviti s diversifikacijom gospodarstva, ali i ojačati svoj položaj svjetskog turističkog i zabavnog odredišta te platforme za usluge u području komercijalne i trgovinske suradnje između Kine i zemalja portugalskoga govornog područja. Četiri mjeseca nakon objave plana vlada Makaa objavila je i prilog petogodišnjem planu razvoja (2016.–2020.), kojim su obuhvaćene njezine aktivnosti gradnje u Zaljevu. Tijekom godine najavljen je niz mjera. Njima će se među ostalim ojačati carinska suradnja, a stanovnicima Makaa omogućit će se lakše preseljenje, studiranje i rad u drugim dijelovima zaljeva.

Tijekom 2019. unaprijeđena je suradnja u području financijskih usluga. U veljači je Makao na temelju plana za zaljev dobio zaduženje da provede studiju izvedivosti o uspostavi tržišta vrijednosnih papira nominiranih u renminbiju. U listopadu je Monetarno tijelo Makaa podnijelo zahtjev središnjoj vladi radi ostvarenja tog cilja. U srpnju je Kina izdala prve *offshore* državne obveznice u Makau u vrijednosti od dvije milijarde renminbija (286 milijuna USD).

U vrijeme posjeta predsjednika Xi Jinpinga Makau u prosincu 2019. najavljen je niz mjera za potporu diversifikaciji gospodarstva, s posebnim naglaskom na financijskom sektoru. Najveću je pozornost privukla najava Narodne banke Kine da će dnevno ograničenje pri doznačivanju renminbija iz Makaa biti podignuto s 50 000 na 80 000 renminbija, što je ista razina koja vrijedi i za Hong Kong. Međutim, budući da se ta doznačivanja odnose na novčane prijenose pojedinaca, a ne poduzeća, ta je najava uglavnom bila simbolična. Osim toga, bilo je govora i

tome da će se ubrzati planovi za osnivanje nove burze na kojoj bi glavna valuta bila renminbi i centra za namiru za renminbi. Objavljene su i politike kojima se banke i osiguravajuća društva iz kontinentalne Kine potiču na pokretanje poslovanja u Makau i kojima se financijskim društvima iz kontinentalnog dijela pruža potpora za širenje u Makao.

Kad je riječ o **njegovoj ulozi mosta između Kine i zemalja portugalskoga govornog područja**, Makao nastoji postati klirinški centar za renminbi te središte komercijalnih i trgovinskih usluga za zemlje portugalskoga govornog područja i Kinu, trgovinsko središte za proizvode iz zemalja portugalskoga govornog područja te konvencijsko i sajamsko središte u području gospodarske i trgovinske suradnje.

Makao zajedno sa Zhuhaijem razvija otok **Hengqin**, koji se nalazi istočno od Makaa u provinciji Guangdong. Hengqin je osigurao infrastrukturu koja uključuje „Poduzetničku dolinu mladih”, Znanstveni i tehnološki industrijski park Guangdonga i Makaa za tradicionalnu kinesku medicinu, Industrijski park za suradnju Guangdonga i Makaa i kampus Sveučilišta u Makau. Tijekom posjeta Makau predsjednik Xi najavio je da će Makau biti dodijeljena dodatna zemljišta na otoku kako bi se podupro njegov daljnji razvoj u područjima kao što su obrazovanje i zdravstvena skrb.

Bilateralni odnosi EU-a i Makaa

EU je 2019. i dalje bio drugi glavni izvor uvoza u Makao, nakon kontinentalne Kine: 27,6 % ukupnog uvoza Makaa bilo je iz EU-a. S druge strane, samo je 1,5 % robe izvezeno iz Posebnog upravnog područja u Europu. EU i dalje održava dugoročni trgovinski suficit s Makaom. To se može objasniti činjenicom da je potražnja Makaa za uvozom tijekom godina postojano rasla, istodobno s rastom sektora igara na sreću i turizma, dok se njegov proizvodni sektor smanjio na približno 1 % BDP-a.

Bilateralna **trgovina robom** povećala se 2019. za 27,1 %, odnosno na razinu od 1,2 milijarde EUR. Izvoz EU-a u Makao dosegao je vrijednost od 1,1 milijarde EUR, što je povećanje od 33,2 % u odnosu na prethodnu godinu, koje je rezultiralo trgovinskim suficitom od 1 milijarde EUR. Makao je rastuće tržište za luksuznu robu iz Europe. Glavni izvozni proizvodi EU-a u Makao uključuju luksuzne proizvode od kože, odjeću, satove i nakit, hranu i pića te automobile.

EU je treći najveći strani **ulagač** u Makao nakon Hong Konga i kontinentalne Kine (ne računajući *offshore* središta). Statistički podaci Makaa pokazuju da je 2018. iz EU-a došlo 5,3 % (15,6 milijardi MOP) ukupnog iznosa izravnih stranih ulaganja. Samo je iz Portugala bilo 60 % (ili 9,2 milijarde MOP) ulaganja EU-a u Makao.

Dvadeset treći sastanak Zajedničkog odbora EU-a i Makaa održan je u Bruxellesu 11. lipnja 2019. Na njemu su razmotrene različite teme, uključujući trgovinu i ulaganja, višestranu suradnju, oporezivanje, javnu nabavu, borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma, ekološka pitanja i trgovinu ljudima.

Kao rezultat sastanka Zajedničkog odbora EU-a i Makaa održanog 2015. uspostavljen je mehanizam sufinanciranja u okviru EU-ova programa **Obzor 2020**. EU i Fond za razvoj znanosti i tehnologije Makaa (FDCT) zajedno su u studenome 2019. organizirali konferenciju u Makau kako bi se predstavile mogućnosti suradnje s Europom i raspravili načini na koje se sudjelovanje Makaa u Obzoru 2020. može poboljšati. Naime, ni jedan subjekt iz Makaa nije odabran za financiranje iz tog programa.

Kao što to čine svake godine, i 2019. su **Makaovsko-europska gospodarska komora¹** i **Europska gospodarska komora u Hong Kongu** zajedno koordinirale sudjelovanje Europe na Međunarodnom forumu i izložbi za suradnju u zaštiti okoliša u Makau u ožujku i na Međunarodnom sajmu trgovine i ulaganja u Makau u listopadu.

Program suradnje Makaa i EU-a u području prava pridonosi modernizaciji i razvoju pravnog sustava Makaa. Ispituju se mogućnosti za širenje suradnje u tom području. EU i Makao nastavili su 2019. dugoročnu suradnju u području konferencijskog prevođenja. Programi osposobljavanja za usmene prevoditelje iz Makaa na kojima sudjeluju instruktori iz Glavne uprave za usmeno prevođenje Europske komisije organiziraju se od 2006. Od 2010. održavaju se godišnji seminari na Politehničkom institutu Makaa na kojima se okupljaju instruktori iz EU-a i usmeni prevoditelji iz različitih kineskih ministarstava, ali i predavači sa sveučilišta u Makau i kontinentalnoj Kini. Novi Međunarodni portugalski centar za osposobljavanje za konferencijsko prevođenje otvoren je u prosincu 2019. na Politehničkom institutu Makaa i pridonio je akademskom aspektu suradnje između EU-a i Makaa u tom području.

¹ Makaovsko-europska gospodarska komora hibridna je organizacija u kojoj sudjeluju i izravni članovi (koji predstavljaju poduzeća) i članovi iz nacionalnih gospodarskih komora država članica EU-a.